

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vso leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta " 3.—; " 4.50
za četrt leta " 1.50; " 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravnistvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglas in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnine, reklamacije in inšerate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je moč.

Vabilo na naročbo.

Skoraj izteče prvi četvrt XIV. tečaja našega lista. Vabimo zatorej naše gg. naročnike, da svojo naročbo o pravem času obnovijo, da ne nastanejo neredi v pošiljanju lista.

Opozorjamo ob enem gg. naročnike, kateri svoj dolg doslej niso še poravnali, da svojo dolžnost čim prej storijo, kajti brez gmotnih sredstev ni napredka.

Cena listu je:

za vso leto gl. 6.—
za pol leta gl. 3.—
za četvrt leta . . . gl. 1.50

Nanaročbe brez priložene naročnine se upravnistvo ne ozira.

Upravnistvo "Edinosti".

Lahonstvo.

V članku „Delalski prijatelji?“ dokazali smo dovolj jasno, da so podpolnemu razvitku slovenskega življa v Trstu in v tržaški okolici najhujši nasprotniki renegati, namreč rojeni Slovani, kateri pa so iz gmotnih vzrokov prodali svoje duševne zmožnosti Italijanašom ter s tem ne le pretrgali vse zveze s svojimi sorojaki, temveč celo vsestransko širili med novimi svojimi pristaši menenje, da smo primorski Slovani na svojih tleh le tuji, katerim ima edino pravico gospodariti — Italijan. Akoprav bi je ta logika zgodovini in etnologiji v obraz, najde se še vendar ljudstva v obilu, katero slepo sledi svojim „italijanskim“ kolovodjem ter zatajuje svoj narod in kri, meneč, da dokazuje višjo stopnjo omike, ako obrača svoj plašč po vetru, ki pihlja od tolikanj zavidane zemlje, katero se zove v klasičnem jeziku „terra benedetta“, alias — „terra redenta“. Zaslepljena čreda pa ne pomisli, da je večina teh „pristnih Italijanov“ in kolovodij pravega in čistega

slovanskega pokolena, kajti imena najzagrizenjših naših „domačih Italijanov“ končujejo na „-i“, ali kakor se pišejo po „domačem pravopisu“ na „-ich“, ali „-ig“. Ti gospodje so tudi v stanu sofistično dokazati, da so pravi sinovi blažene dežele „redente“, ali nikomur ni prišlo še na um beliti si možgane, od kod in kako se je uvedel ta „-ich“ v italijansko slovnico?

Toda naša stvar ni, da se spuščamo v taka kočljiva vprašanja, kajti, kdor pozna razne „italijanske“ tržaške kolovodje, tudi vé, kdo in kaj so. Govoriti nam je o vzroku, kateri je dovel sinove matere „Slave“ v sovražni tabor.

Nagib tej razpravi daje nam opazka v 9. številki „Parlamentarja“ od 3. t. m., katera sarkastično omenja, da se obračamo proti poitalijančenim odpadnikom Slovanstva ter vpraša, da-li si ne znamo v slovenskih krogih proti temu pomagati?

Vprašanje je lahko, toda odgovor je težak — ali tudi lahek; kakor se hoče.

Naš narod je mal, neznan; razcepljen je v razne pokrajine in valed tega ima splošen izraz „slovenski krogi“ povsedrug pomen, kakor „primorski slovenski krogi“.

Da nismo Slovenci razcepljeni, blagor nam! Bili bi potem političen faktor, s katerim bi se o vsakem obziru računalo, kajti „Kranjec“ ne bi bil več tako rekoč ptujec Korošcu, Gorici in Štajercu, Tržačan ne Gorenjcu, Gorenjec ne Dolenjcu itd. ad infinitum. Narod bi potem spoznal, da smo Slovenci rod ene krvi in istega jezika.

Obkoljeni smo od vseh strani od močnejših narodov. Slovenec, stanujoč ob mejah nemških narodov, postane kaj lahko „nemškutar“, brat njegov, ki živi v deželi, kjer nadvladuje italijanščina, prekrsti se v „Italijana“.

Samo ob sebi je umevno, da take spremembe vsega značaja ne veljajo za ves narod, ampak za posamezne osebe, katere se nahajajo vsled svojega stališča

v javnem življenju ter uvideč nadvladanje nasprotnih strank zataje svoj rod — zaradi vsakdanjega kruha. „Ubi bene, ibi patria“, po tem načelu bi rekli: Kdor mi da zaslužka, s tem sem enih misel. Ta izrek velja za vse narode, kajti odpadniki so povsod. Kolikokrat pa se obistini na Primorskem? Govorili smo v raznih člankih o mlačnosti našega ljudstva v narodnem obziru, o njegovi bojzljivosti proti vladajoči italijanski stranki in to nam je lep dokaz — kruhoborstva, ali, bolje rečeno nezavednosti. Slabi vzgledi zapekujejo, in lahko se okuži po njih cela pokrajina. „Verba movent, exempla trahunt!“

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Proračunska razprava v državnem zboru je čedalje živahnješa. V občni razpravi so govorili možje vseh strank in stranci, vsi so izrazili želje in težnje svojih somišljenikov. To pot so posebno klerikalci jasno govorili ter zahtevali od vlade konfesionalno šolo. V njih imenu je govoril dr. Ebenhoch. Govornik je ostro napadal levico, ker je v svojih glasilih izjavila, da bode delala z vsemi sredstvi na to, da prepreči uresničenje klerikalnih teženj ter da bode delala z vsemi parlamentarnimi sredstvi na to, da pade Liechtensteinov šolski predlog. Levici je očital, da bi rada spravila vse pod svojo oblast ter neomejeno gospodovala v državi, ne oziraje se ni na verske in na narodne težnje avstrijskih narodov. „Tudi jaz sem Nemec“, rekel je dr. Ebenhoch, a kakor svoj narod, ljubim tudi vse druge narode ter jim priznavam pravice, ki jim gredo. V javnem življenju sem pa pred vsem katolik in kot tak zahtevam šole, v kateri bi se „naša katoliška deca odgajala v katoliškem duhu“. — Njemu je odgovarjal dr. Menger ter pobijal njegove klerikalne nazore in zavračal očitanja, kakor bi liberalna stranka

delovala na škodo nemškemu narodu in državi. S proračunom pa se po njegovem mnenji desnica ne more posebno ponašati, najmanj pa s prividnim prebitkom. Kdor natanko pregleda proračun, vidi, da so davki na pivo, žganje in tobak in poštni dohodki za 1890 leto za 4½ milijone večji; ako vlada ne bi bila povišala teh davkov, ne mogla bi se ponašati s prebitki; v proračunu bi bil še vedno deficit. Razne troške, ki bi morali stati v letošnjem proračunu, postavila je pozneje v lanskega, samo da se vidijo troški manjši; kaj čuda tedaj, da se ji je posrečilo predložiti zbornici proračun s prebitkom. Menger šel je v tem še dalje. Priznal je še sicer, da je proračun sedanje vlade v primeri s proračunom 1878. l. odstopivše vlade ugodnejši, vendar pa niso finančni uspehi Taaffejeve vlade posebno veliki; sedanja vlada ne more dokazati, da bi bila kaj prigospodarila. Ko se je 1878. l. liberalna vlada umaknila sedanji, pustila je okroglo 3000 milijonov državnega dolga. V 9½ letih Taaffejeve vlade se ta dolg ni zmanjšal; baš nasprotno, porastel je še za 300 milijonov. Ako se pa sedanja vlada ponaša, da se ji je posrečilo nekako urediti državne finance in da je celo odpravila iz proračuna deficit, treba je opozoriti na to, da so tudi zemljiški davki od 1880. l. do danes porastli na sploh za 12%. To povišanje davkov je pa tudi po govornikovem mnenju malo krivično, kajti, baš najbogatejši deželi, Češki, so davki znižani, najsiromašnejši pa, Galiciji, so povišani. Tudi drugih uspehov sedanja vlada ni dosegla. V prestolnem govoru 1879. l. nam je bil obljubljen nov kazenski zakonik, preosnova civilnega pravnega reda in mnogo drugih velevažnih stvari, storilo se pa ni nič. Sedanja vlada ni dala ni enega samostalnega zakona, vsi se oslanjajo na zakone prejšnje liberalne vlade, katera je dala in v zakonih vtmejila vse svobodomiselnost ustanove, katere uživajo avstrijski narodi. Poslanec Šuklje je v svojem govoru zavračal te trditve. Rekel je, da je liberalna vlada izdelala osnovne državne zakone; liberalna vlada je izdala

PODLISTEK.

Begunec.

Povest, Spisal Janez Koren.

(Konec.)

XI.

Ko bi hotel me kdaj ljubiti
Ta-le angelj, ta-le angelj.
Josip Pagliaruzzi.

Svoj rojstni kraj, katerega je Dreje ljubil — strastno ljubil, namenil si je obiskati in pozdraviti še živeče mu nekdanje znanee in prijatelje, nekdanjo dobro deklico Zoro.

Proti večeru lepega jesenskega dne ugleda domače gore in doline, katere radostno pozdravlja. Spominjajo ga mladostnih dni, kjer je ugledal beli dan, kjer mu je tekla zibelj v ubornej koči, kjer je trgal s tovariši svojimi prve cvetlice, kjer so mu prepevale ptice v nežnej mladosti. — Bog ve, kaj dela Zora? — V te in druge misli utopljen pripelje se kasno v noči v rojstno vas, ustavi se pred bližnjo krčmo in ustopi.

Najprvo obišeem Zoro, misli si in krene proti njenemu domu. Ko pride bližje, ne vzre več na istem mestu velike lepe nekdanje hiše, le uborna koča stoji tam, kjer je stalo nekdanje lepo pohištvo. Komaj je vpoznal v noči s slamo krito stanovanje. V pritlični sobi brlela je luč, katera je razsvetljevala izbico, v której je bilo le nekoliko starih stolov in miza, za katero je sedela in šivala lepa blede deklica, za pečjo pa ugleda postaranega moža in njemu enako družico, katera sta se nekaj pomenkovala. Dreje zre v sobo, premišljuje nekoliko časa, stopi v vežo, potrka na izbena vrata in vstopi, voščee vsim dober večer.

Ko deklica ugleda ptujega gospoda, nudi mu uboren stol tik mize. Nekoliko časa sedi okamenel, potem vpraša:

„Prosim, ste vi oče Gomilšček in ta mati in ta deklica vaša hči Zora?“

„Da, vse je tako, dobri gospod! Kaj vi, prosim, nas poznate?“ vpraša Gomilšček.

Ni mogel govoriti dalje, solze ga polijo in joka kakor otrok. Ko se nekoliko umiri prične:

„Jaz sem Dreje A., vaš nekdanji pastirec“, podavši desnico vsim trem. „Bil sem do zdaj v mestu, počutim se dobro. Bog mi je naklonil srečo, v katerega sem zmiraj zaupal. Oh, kakšen razloček v teh malih letih! In ti Zora, kako velika, čvrsta si postala, od kar se nisva videla. Tvoj spomin imam še zmiraj pri sebi, (pokaže molek z zlatim križem), katerega si mi dala, ko so me odpeljali v ječo stražniki. Ta molek bil mi je zmiraj tolažilo v sreči in nesreči, doma in na ptujem.“ — Vsi štirje vsedejo k mizi in se dolgo pogovarjajo o minolih časih.

„Kako je vendar mogoče, da ste zdaj v takovi revščini; kje je ona lepa hiša in pristava, v kateri so meketale lepe ovčice, pri kojih sem se tolikokrat veselil?“

„Dragi Dreje! pred desetimi leti pogorela nam je hiša in vse, kar smo imeli; tako smo postali berači. Komaj smo le to kočo postavili. Po tem slabe letine, leto za letom. Zora naji zdaj preživlja s šivanjem in pletenjem, midva sva stara in nemoreva več delati. Bog bode naji kmalo

poklical k sebi, vsaj za naji ne bode jej treba skrbeti.“

„Oh, oče! ne govorite mi o smrti, kaj bodem počela, ko bodem sama?“

„Draga Zora! ne bodeš sama ne, kaj ne, da pojdeš z mano v mesto? Radi tebe sem prišel v domače kraje, da bi prosil tvoje roke; se ve, le, če oče in mati dovolita. Tudi oče in mati pojdeti z nama, ker imam veliko premoženja in za hrano jima ne bo treba skrbeti. Pri meni bosta živela, kakor bi bila moja roditelja, Bog jim daj večni mir.“

Zadovoljni so se ločili kasno v noč.

* * *

Drugi dan drdra kočija v daljne mesto, v kateri sta sedela zaročenca: Dreje in Zora in oče in mati. — — —

V daljnem mestu živeli so srečno in zadovoljno do pozne starosti in vsako leto obiskali so rojstni kraj. Ko so se preselili v večnost, njih trupla zakopali so tam v bližino Drejevih roditeljev, kjer je postavil vsem lepe spominke.

tudi glasovati § 19. o ravnopravnosti vseh narodnosti, da pa ta paragraf tako, kakor ga je ona izvažala, še papirja ni bil vreden, na katerem se je tiskal. Liberalna vlada je dajala svobodomiselnih zakone, a izvrševala jih ni. Govoril je tudi o narodnih težnjah slovenskega naroda ter kaŕoŕ na vspehe, doseŕene na ljubljanski gimnaziji, zahteval, naj se osnujejo slovenske paralelke tudi na gimnazijah v Celji, Mariboru in v Gorici. Omenil je tudi Koroŕcev ter rekel, da je mora ves slovenski narod v njih boji proti Nemcem podpirati. Dr. Vitezić je v svojem govoru slikal naše ŕide v Istri ter kazal, kako vlada drŕi z Italijani ter dela sistematično na to, da to deŕelo poitalijanči. Noben uradnik, počenŕi pri namestniku, ne zna ni slovenski ni hrvaški; občevanje mej njimi in narodom je nemogoče. V Podgradu so bile volitve v trgovinsko zbornico razpisane v italijanskem jeziku, ako tudi nikdo ne razumi tega jezika. Dotični rekurz pa vlada ŕe na ministerstvo ni poslala, obdrŕala ga je v Trstu in zavrgla. Istorski italijanski poslanec, znan kričač Vergottini, je Viteziću vedno z neslamimi in puhlimi besedami segal v govor, ker ga je pekla resnica govornikovih besed. To je Vitezića naposled tako razjezilo, da mu je rekel, naj drŕi jezik za zobmi. Liberalci se togote in se delajo razjarjene ter se hudujejo na Vitezića, naši pa na mlečnega Vergotinija. Ker hrup ni ponehal, bila je seja pretrgana.

V tej debati je govoril tudi mladočeski poslanec Vaŕaty proti proračunu. V svojem govoru je obsojal sedanje vlade krivo in drŕavi ŕkodljivo vnanjo politiko. Zveza z Nemčijo je Avstriji samo na kvar. Nemčija potrebuje Avstrije, da jej zasloni hrbet proti Rusiji, ako se vname francosko-ruska vojska. Kakor hitro bi se pa mogla Nemčija z Rusijo pogoditi, zavrgla bi zvezo z Avstrijo ter začela nam sovraŕno politiko. Pray tako nezanesljivega prijatelja smo si pridobili v Italji. Obe te zvezi treba pustiti, ker so protinaravne in proti vsej zgodovinski logiki. Avstrija se mora zvezati z Rusijo in Francijo, potem je Nemčija osamljena in ne boŕe nam treba več tega večnega oboroŕavanja, ki nas ŕuga kmalo popolnoma potreti. Edina Rusija je zvesta in zanesljiva, kakor nas uči zgodovina in prave koristi Avstrije zahtevajo to zvezo. Vaŕaty je obsojal sedanje vlade postopanje, ker ne pripoznava čeŕskemu kraljestvu drŕavnega prava, ki mu gre po zgodovini in pravici.

Zveza mej skrajno levice in merno opozicijo v ogerskem drŕavnem zboru ne boŕe trajna. Mej obema strankama so se vneli neki prepiri, ker ena zahteva, naj se § 25 vojnega zakona tako preustroji, da imajo polagati pri ogerskih polkih enoletniki častniŕski izpit samo v madjarskem oŕiroma hrvaŕskem jeziku, druga pa pripuŕšča dobrovoljcu, naj si izbere, hoče li polagati izpit v nemŕčini ali v svoji materinŕčini.

Vnanje deŕele.

Ruski car pride, kakor poročaŕo nemŕski listi, junija meseca v Kodanj na Dansko, kjer ostane ŕtiri tedne. Na potu tja sestane se car v Stettinu z nemŕskim cesarjem. Govorilo se je tudi, da pride car v Berlin, vrniti nemŕskemu cesarju pohod v Gačinih, no sedaj molče o tem.

Sedanje francosko ministerstvo je te dni razpustilo slavnoznano „Ligo rodoljubov“, (ligue de patriotes) katerej je bil predsednik Deroulėda. Povod temu je dal proglas lige, v katerem obsoja postopanje francoske vlade, ki je napala ekspedicijo kazaka Ačinov v Abisinijo. Znano je, da je hotel iti Ačinov z nekoliko tovariŕi v Abisinijo. To je Italijane, ki se Abisincev boje, zelo prestraŕilo in zahtevali so, da se ekspedicija zapreči. Ker je ruska vlada izjavila, da ni z Ačinovim v nikaki zvezi in je Ačinov na francoskem zemljiŕu razobesil rusko trgovsko zastavo

in se ni hotel Francozom podati, so ti bombardovali mesto Sagala. V tem boji je palo pet Rusov. Ta čin francoske vlade je Deroulėda silno razburil. V protestu lige, izraŕa svojo nejevoljo, da so Francozi prelivali rusko kri. Za druŕine palih Rusov začeli so nabirati in liga je dala 1000 frankov. Proglas končava z vsklikom: ŕivela Francija! ŕivela Rusija! To je vlada smatrala za hujskanje proti drŕavi in je dala zapreti Deroulėda in ligo je razpustila. S tem se je Nemcem posebno prikupila. Vsi listi jo hvalijo, čeŕ da je s tem mnogo pripomogla k vzdrŕanju miru, kajti liga je vedno hujskala proti Nemčiji in tudi general Boulanger je neči imel v ligi veliko in poslušno stranko, ki je čakala le njegovega migljaja. Ako je res, da bi bila mogla liga kedaj poruŕiti vseobči mir, moramo priznati, da stoji ta na jako slabih nogah in da se lahko vsak čas vname vojska.

Italijansko ministerstvo je dalo svojo ostavko. Crispi je videl, da so vsi njegovi predlogi propali in da mu zbornica ni hotela dovoliti poviŕanje davkov; zato je moral odstopiti. Zbornica je pretrgala na nedoločen čas svoje seje. Sestavo novega kabineta poveri kralj zopet Crispiju.

DOPISI.

Iz Goriškega 26. februarja [Izv. dop.] (Raznoterosti.) Dobro je, da se Slovani ustanove v Gorici; toda ne samo za kratek čas, na poletovanji. Da reŕimo to mesto, koje bi bilo sicer za nas popolnem izgubljeno vkljub trditvi Blaznikovih naslednikov „velike pratike“, da se imamo za obstanek na Primorskem zahvaliti drŕ. poslancem, mora slovenski trgovski svet skrbeti, da se v Gorici ukorenini in vzame moč Lahonom. Zato je treba pred vsem, da se vstani slovensko konsumno akcijsko druŕtvo. Druge reŕilne poti ni. V kratkih letih bi se utegnoli kesati oni, ki bi to prezrli; kajti laŕski element prodira, imajoč uŕe skoro vse v rokah. Toda o tem drugikrat. —

Bil sem te dni v Wanekovej izdelovalnici „sodine vode“ itd. v Gorici, ulici Morelli ŕtev. 12. Kaj ljubko je slovenskemu uŕesu, slišati v tej tovarni gladko čeŕŕino med lastnikom in delavci. Gosp. Wanek ima jednako podruŕnico v prijaznih Volčah blizo romantičnega Tolmina. Podruŕnica g. Wanekova ima svoj lastni aparat v Volčah in baŕ tamo zajemlje se po svojih odličnih lastnostih na daleč znana voda iz vira, ki slovi uŕe nad 300 let. V obojih izdelovalnicah vlada točnost in največa snaŕnost, kakor sem se sam prepričal. Videl sem čistiti sklenice pred vsako novo polnitvijo in to s posebno pripravo. V vsej tovarni zapaziŕ red in snaŕnost, bodisi po tleh, po policah, ali na izvrstnem orodji. Tu se pripravljajo oglenokisla vode i. dr. po najnovejši sistemi s parno močjo. — Svoji k svojim! —

Jednako vesela prikazen se očituje tudi v tem, da imamo v Gorici slovensko papirnico, katero je ustanovil g. G. Likar, bivŕi učitelj in trden narodnjak. Goriŕski Slovenec mora Lahonu, ki se mu na videz prilizuje, skrivŕi pa se klanja „Pro Patriji“, prerezati trgovsko ŕilo. Goriŕski Slovenec mora skrbeti, da se v Gorici za zdaj slovenska bukvarna za stalno ustanovi, kar je najprej moŕno, ako se g. Likarjeva papirnica podpira. Bodemo li Lahona podpirali, in naj je na videz ŕe tako prijazen, in svojo sveto stvar razdirali? Hočemo li, kupovaje pri Lahonu, posredno „Pro Patriji“ pomagati? Naŕa politična modrost, pa tudi bridka skuŕnja nas uči, da moramo odsle tako in ne drugače postopati, ako hočemo kedaj na podlagi obstoječih pridobitev s ponosom reči: skoro izgubljena Gorica, katero so sezдали naši dedje, je sedaj v istini naša. Ali ne teče ŕe slovenska kri v naših ŕilah? — — —

Kedar se ima odpraviti kakŕen koli strmec, ima navadno skoraj vsak priestnik svoje mnenje brez obzira na obči blagor.

Lijaŕska dolina, katerej ni para, vsaj ne na Goriŕskem, ako imaŕ oko za naravno krasoto, očarala je vselej po njej potujočega ptujca. Po njej peni se, ko ga napihnejo bliŕnji izvirki, in se v Vipavo izliva Lijak. Na vshodu stoji na nekej vzviŕenem stalu Šempas, skoz in skoz narodna vas, katere bela, visoka cerkev s starodavnim zvonikom nadvlada vso okolico z njenimi senoŕeuzimi in poljanami. Na levej stoji Ozlan nekaj viŕe, s sedaj prezidano cerkvijo, ki kaŕe v divno dolino lepo svojo belo predŕino:

„Cerkvica tam gor sameva,
Tiho zre v dolinski mir,
Dol' po travniku prepeva
Deček mlad, vesel pastir“.

Iz te rajske doline moral je iti vozeči se popotnik ali voznik po ajzoviŕskem strmci, priŕeŕi iz dunajske strani, iz nebes v pekel, krŕčanskim nazorom nasprotno, od zdolaj iz prijetnega, na viŕek v peklenko. Gospoda je hotela odpraviti strmec uŕe davno, toda le — na papirji. Merjenju ni bilo konca in stikovanju glav, zborovanju, itd., da se nadomesti ljudem in ŕivalim neugoden strmec z gladko, poloŕno cesto. Celo nekateri zastopniki, ki drŕŕe v izborih svoje glave kaj visoko, zanimali so se za to, a kaj se je storilo? — — — Svet vse vidi, in tudi kmet, ki ŕivi na njem. In baŕ nedolŕni kmetje pravijo, da je novi kos ceste zelo neroden, ker se vije po ovinkih skozi Panovec. — Leta 1887. bila sta objavljena o tej zadevi v „Soči“ in „Edinosti“ dva izvrstna članka (ŕt. 34 „Soče“ in ŕt. 57 „Edinosti“). Oba sta pokazala prave, kako bi se imela z manjšimi stroŕki odstraniti ŕe druga dva strmea, ki sedaj ŕe stojita. Na članke se nikdo ni oglasil, akoprav sta bila pisana le v prilog občanarjev.

Naj zadostujo za danes te opazke; o priliki spregovorimo kaj več.

Domače vesti.

Zaročil se je znani rodoljub in veleduŕni podpiratelj vseh slovenskih druŕtev v Trstu, veleposestnik g. Ivan ŕabec z blagorodno gospodično Antonjeto Abramovo. Čestitamo!

Prof. dr. Jaglė na Dunaji dobil je naslov dvornega svėtnika.

Občinski zastop v Trnovu na Notranjskem izvolili je v svoji zadnji seji g. Josipa Gorupa, veletrgovca na Reki častnim občanom.

Za druŕbo sv. Cirila in Metoda nabrali so prijatelji slaveči g. Ivana ŕabca zaroko 21 gld. 20 kr. — Prebitek računa Trŕaŕskih izletnikov v Solkan 3 gl. 10 kr.

„Druŕba nedaj“ nabrala je v gostilni pri Ferlugi na Greti za druŕbo sv. Cirila in Metoda 2 gld. 1 kr.

Veselica polit. druŕtva „Edinost“ dne 2. t. m. odgovarjala je v vsakem obziru nadejam, katere so se mogle gojiti po marljivih pripravah. Članovi odborov vseh trŕaŕskih slovenskih druŕtev sodelovali so poŕtrvalno, bodi si kot reditelji, bodi si kot nadzorniki v ŕirnih prostorih gledaliŕa „Politeama Rossetti“. Ugodno vreme in v Trstu izredna, velikanska veselica privabila sta ogromno ŕtevilo občanstva celo iz oddaljenih krajev trŕaŕske okolice. Zastopana bila so tudi druga patrijotična druŕtva po deputacijah, („druŕtvo teŕakov“, „druŕtvo Avstrija“), posebno nam je omeniti mnogobrojne trŕaŕske slovenske gospode, katera je počastila to pravo narodno zabavo s svojo navzočnostjo. Neopisljiv utis napravili so zdruŕeni slovenski pevski zbori Trsta in okolice takoj o prvem nastopu. Toliko narodnih pevcev zbranih ni ŕe videl Trst. Akoprav je bila za vse zборе samo ena skupna poskuŕnja, pele so se vsa pesni tako gladko in ubrano,

kakor da bi bili pevci iz vseh krajev oŕjega našega okraja uŕe leta in leta v enej ŕoli, kakor da so vsi le ena duŕa. Občinstvo bilo je vsled tega uprav iznenadjeno ter o vsakem nastopu pevce burno pozdravljalo. Slehera pesen morala se je ponavljati. Izmed pevskih zborov omenjati nam je v prvi vrsti vrlo druŕtvo „Hajdrih“ iz Proske, katero je odgovorilo pozivu druŕtva „Edinost“ s tem, da je prihitelo polno ŕtevilo sodelovati v vzajemnej stvari. „Hajdrih“ je v novič dokazal, da ne ŕteje v svojih vrstah samo izvrstnih pevcev, ampak tudi moŕ, kateri se zavedajo narodnega svojega poklica ter nevstraŕno delujo za narodno stvar, kjer koli veleva potreba. Tudi „novi barkovljanski pevci“ dokazali so nam, da so v kratkem času obstanka mlade zveze vrlo napredovali. Vsa čast neumornemu skupnemu pevovodji g. Slaviku! Ako se vzgoji iz „novih barkovljanskih pevcev“ pravo narodno pevsko druŕtvo „Adrija“, liki „Hajdrih“, imeli bodemo v „Adriji“ trdno zaslonbo baŕ v onem okraju naše okolice, katerej preti sedaj velika pogibelj vsled naporov naših narodnih nasprotnikov.

Narodni ples „Kolo“ plesalo se je precizno, kakor vedno. Plesalke bile so v raznih slovenskih narodnih noŕah, plesalci v črnej obleki. Tudi letos je „Kolo“ občinstvu jako ugajalo ter moralo se je na sploŕno zahtevanje ponavljati.

Pri plesu svirala je godba druŕtva trŕaŕskih veteranov. Priznati se mora, da je bila godba neumorna, da vstreŕe plesateljstvu in mladina bila je ŕe neumornejša kakor godba. Plesalo se je, kakor samo ob sebi umevno, do jutra.

Vselica vrŕila se je ukljub ogromnej množici ljudstva v najlepŕem redu. Kakor druga leta o „velikem plesu“ delalskega podpornega druŕtva, tako je letos pokazalo naše občinstvo o veselici političnega druŕtva „Edinost“, da se zanima za narodne veselice, kajti na njih se čuti brat med brati, Slovenec med Slovenci.

Vesela druŕba Svetoivancev v krėmi pri Tavčerji pri sv. Ivanu darovala je tukajŕni podruŕnici sv. Cirila in Metoda 1 gld. 40 kr. Isto tako darovala je druga druŕbica gospic in gospodov iz Sv. Ivana 1 gld. 50 kr. Hvala!

Občinski svėt trŕaŕski imel je 2. t. m. tajno sejo, v katerej se je sklenilo mej ostalim nastopno: imenuje se G. Widmer stalnim okrajnim predstojnikom in Josip Dovescovi začasnim ljudskim učiteljem III. razreda; cerkveniku Karlu Hofmanu poviŕa se plača; Josipina Koŕuta, Katica Lusnič in Marija Michieli imenuje se začasnimi učiteljicam na ljudskih ŕolah v okolici, potrdi se za stalno v sluŕbi začasnega učitelja na mestnej ljudŕej ŕoli Petra Bonifacija in začasne učiteljice Elviro Kosovic, Emo Petravcič in Josipino Tedeschi itd. O proŕnji učitelja in voditelja na ljudŕej ŕoli v Rojanu, Jurija Bonina, naj sega imenuje ravnateljem, preide se na dnevnired.

Slovenski klub na Dunaji ima svoj ŕesti večer v soboto dne 9. marca t. l. v restavraciji „Zur goldenen Kugel“ I. Am Hof, ŕt. 10 mezzanin. — Čital bode g. dr. K. Strekelj: „O čeŕških narodnih pesnih“. — Začetek ob osmi uri. — S tem vabijo se na Dunaji bivajoči Slovenci, da se udeleŕe v obilnem ŕtevilu tega večera.

Ples trŕaŕkega „Sokola“ dne 5. t. m. bil je jako ŕivahen. „Sokolov“ bilo je lepo ŕtevilo, krasotic mnogo, kajti znano je, da se slovenske dame trŕaŕke posebno zanimajo za „Sokolove“ plese, kateri se odlikujejo vedno po svojej eleganci. Tako je tudi letos naš „Sokol“ vredno zaključil vrsto narodnih predpustnih veselic.

Veliki ples goriŕke čitalnice bil je izredno ŕivahen in sijajen. Krasna in prostorna dvorana je bila skoro pretesna za silno množico členov in gostov, ki so doŕli od vseh strani, da se zabavljajo. Vse kar

je najelegantnejšega v Gorici in okolici zbralo se je v nedeljo zvečer v čitalnici, posebno krasni spol je odposlal svoje najdišnejše zastopnice na plesišče. Kostumi, v katerih so došle naše vrle dame na veselico, bili so res prekrasni in smelo rečemo, da nismo videli lepših še na nobenem takem plesu. Vsa zabava vršila se je popolnoma nepričljeno in naravno in baš to je, kar jej je dalo največjo vrednost in mičnost, bila je to v pravem smislu slovenska zabava, na kateri je to ni motilo tujstvo, kakor se to tako rado dogaja na naših veselnicah. Kolo je plesalo 16 parov prav točno in elegantno, plesalke so bile vse v prekrasnih slovenskih nošnjah, kar je napravilo še posebno ugoden utis na gledalce. Med odmorom je predsednik čitalnice g. Spinčič nazdravil iz vse Goriške došlim gostom in izrezil posebno veselje, da je bližnji Trst tako vrlo zastopan. Obljubil je, da nam tudi Goričani vrnejo pohod, da nam dejanski dokažejo vzajemnost, kar mi z veseljem pričakujemo. S težkim srcem ostavili smo čitalnico, ko nam je odbila odhodna ura. Veselica pa, katere smo se udeležili, ostane nam v neizbrisnem, prijetnem spominu. Odboru goriške čitalnice od srca čestitamo na tej prekrasni zabavi. Ne bodi mu žal truda, ki ga je imel s pripravi; boje naj prepričan, da mu bodo člani in gosti vedno hvaležni na izrednem užitku, ki so jim ga pripravili! Le tako naprej in gosti bodo vedno radi sledili njih vabilu, pomen goriške čitalnice pa poraste in to društvo zadobi ono veljavo, katero mu po pravici gre!

Nekaj o slovenščini v Trstu. Splošno znano je, da zalije pristaše nekaterih krogov v Trstu rudečica „svete“ jeze, kader čujo le besedico v slovenskem jeziku. Kaj pa še-le, ako se drzne poštni trgovec staviti slovenski nadpis nad svojo prodajalnico! Nedavno je, kakor smo svoječasno omenili, obnovil gosp. Počkaj nadpis nad svojo prodajalnico žganja v ulici Ghega ter stavil namesto prejšnjega italijanskega in slovenskega napisa le slovenski. Rudečkarji, njim na čelu „Impertinente“ zagнали so strašanski krik in delali z vsemi, tudi najbrezobraznejšimi sredstvi v to, da g. Počkaja ostrašijo ter tablo odpravijo. Tudi slavni mestni magistrat našel je dlako v jajcu in konečno dekretiral, da ima lastnik prodajalnice plačati globo zaradi prestopka §. 33. car. nar. in v 24 urah protizakonito tablo odstraniti. V sled utoka kaznovanega na vis. c. kr. vlado pa je mestni magistrat globo brisal. Naj si zatorej naši narodni nasprotniki zapomnijo, da je Slovenec v Trstu prav tako dober državljani in Avstrijanec, za katerega veljajo isti zakoni, kakor za druge narodnosti.

Korzo. Akopprav imamo nekoliko dni prav občuten mraz, bile so vender vožnje na korzi jako živahne. Posebno življenje pa se je razvilo na pustni torek popoldne. Šteli smo 240 voz vsake vrste, od elegantne kočije, do bornega fijakerja. Največjo pozornost vzbudila je „ruska ekvipaža“ necega tujega bogataše. Mnogo smeja provzročil je voz v obliki ladije, predstavljajoč „Vrnitev iz Brazilije“. Med vozniki korakale so čete vsakovrstnih kralbulj. Po vseh ulicah, kjer se je pomikal „Korzo“, bila je navadna gnječa ljudstva. Proti večeru jel je naletavati sneg in pihala je mrzla burja, a vse to ni najmanj uplivalo na živahno, veselo predpustno gibanje.

„Slovenski Pravnik“. Naznanja upravnistvo tega lista, da se je preskrbel drugi natis 1. številke, da torej mogó sedaj novi naročniki dobiti obé letošnji številki. Tudi se more sedaj ustreči eventualnim reklamacijam.

Ljubljanski Zvon prinaša sledečo vsebino: 1. Jos. Cimperman: Na grobu Njega cesarske Visokosti cesarjeviča Rudolfa. 2. Fr. Hubad: Cesarjevič Rudolf †. Nekrolog. 3. Andrej Fékonja: Nekaj o izviru in postanku Orožnovih pesmij. 4. Dr. Jos.

Vošnjak: Spomini o Josipu Jurčiču. II — I. Jurčič v Mariboru. 5. Ivan Vrhovec: Železnice in različni značaj pri posameznih narodih. (Konec). 6. Ahmed Sabir: Krasota moje déve. Pesem. 7. Ferdinand Seidl: O menjavi topline v Ljubljani. 8. Ivanovič: Vrabec. Naj bo. Pesmi. 9. Clausus: Triolet. 10. Dr. K. Štrekelj: Jezikoslovne mrvice. (Dalje). 11. Janko Keršnik: „Rošlin in Vrjanko“. Povest. (Dalje). 12. Ivan Hribar: Vesela vožnja. Humoreska. (Konec). 13. Književna poročila: IV. Dr. Fr. J. Celestin: Pobratimi. Roman. Spisal dr. Jos. Vošnjak v Ljubljani 1889, 231 str. 14. Listek: Bibliografija slovenska. — V Velikih Laščah — Osebnosti. — Matičin odbor. — Muzejsko društvo. — Listnica.

Učiteljskega Tovarisa šte. 5. prinaša: 1. Učitelj slovenski gre na dan. 2. Domača vzgoja. Piše Jakob Dimnik. (Dalje). 3. Svitoslav i Danica. 4. Iz šole za šolo. 5. O izboljšani naših plač. 6. „Muzejsko društvo“ za Kranjsko. 7. Poročilo o pošiljateljstvu za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“. „Pedagoškega društva“ v Krškem. (Dalje). 8. Književnost. 9. Dupisi. 10. Premene pri učiteljstvu. 11. Razpis učiteljskih služeb.

Vrteca šte. 3. prinaša: 1. Naročilo. 2. Prvo vijolice. 3. Zrno kakor kokošje jajce. (Spisal grof Leo Tolstoj: z ruskega preložil J. Barič.) 4. Lastovke. 5. Deteta zlate sanje. 6. Lepa knjiga. 7. Šaljiv dvojboj. 8. V spomlad življenja. 9. Kurent. Narodna pripovedka; napisal v Podzemlju J. Barle. 10. Listje in cvetje.

„Kmetovalca“ 4. številka prinaša vsebino: Belo ali črno vino. — Državni melioracijski zaklad. — Zoper drisko telet. — Laackejeva nova travniška brana iz kovanega železa. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Duhovnega pastirja izšel je III. zvezek z nastopno vsebino: Tretja predpelnica nedelja. Spominjanje na smrt. — Prva postna nedelja. Najlepša čednost in in najgrša pregreha — dokazana z pozemskimi rečmi. — Dvojno orožje zoper skušnjave. — Druga postna nedelja. Najlepša čednost in najgrša pregreha — dokazana iz splošnega mnenja ljudi. — Dvojno izpremenjenje. — Praznik sv. Jožefa. Sv. Jožef ženin Marijin, rednik Jezusov, zavetnik katoliške cerkve. — Kaj nas uči lilija sv. Jožefa. — Tretja postna nedelja. Božje sodbe o čistosti in nečistosti. — Domači prepripi — huda nesreča. — Praznik oznanjenja Marije Device. Pomen praznika za Marijo in za nas. — Marija je posebna pomočnica onim, ki žele nečiste grehe opustiti. — Četrta postna nedelja. Kako je za človeško telo koristna sveta čistost, kako škodljiva pa nečistost. — Nebeška hranilnica. — Homiletična zrna. Prilike Gospodove. 24. Pokorni in nepokorni sin. — Apologetični razgovori. Ali je Bog?

„Banka Slavija“ uvela je uvažuje neizmerno imenitnost življenjskega zavarovanja ravnokar nov način zavarovanja, to je zavarovanja mnogovrstnih uspehov. Vse prednosti in udobnosti tega novega načina se najpristneje razvidijo in naslednje primere: Ako si 30leten mož zavaruje po tem razkazilu kapital 5000 gld., plačati bi mu bilo zavarovalnine na leto 257 gld. 50 kr., na polu leta 131 gld. 35 kr., na četrto leta 66 gld. 30 kr. ali na mesec 22 gld. 55 kr. Ako umrje ta mož predno preteče 20 let in naj bi se to zgodilo takoj, ko je uplačal prvi mesečni obrok, dobé njegovi dediči takoj kapital 5000 gld. Ako pa zavarovani preživi 20 let, prestaja uplačilo zavarovalnine in zavarovaneu danih je na izbero sledečih pet slučajev: I. da se mu izroči polica za gld. 5000 —, ki se izplačajo po njegovej smrti in da se mu poleg tega začne takoj izplačavati in se mu izplačuje, dokler živi, letni dohodek po gld. 257.50. Ta dohodek spreminja se vsako leto tako, da se mu 1., 2., 3. itd.

letu vrne zavarovalnina, katero je on plačeval 1., 2., 3. itd. leto. II. da se mu izroči polica za gld. 5000 — ki se izplačajo po njegovej smrti in da se mu poleg tega izplača takoj kapital gld. 3463.50. III. da se mu takoj izplača vrednost police gld. 5873 — IV. da se mu začne takoj izplačevati dosmrtna pokojnina letnih gld. 436 — V. da se mu izroči polica za gld. 12.187.50, ki se mu izplačajo po njegovej smrti, ne da bi on moral še nadalje plačevati zavarovalnino. Poleg tega treba je pač imeti pred očmi, da dobivajo zavarovanci potem, ko je zavarovanje trajalo že pet let, ako še na dalje plačujejo zavarovalnino, delež čistega dobička, vsled česar se zavarovalnina prav za prav izdatno zmanjša.

Pogorišče starega gledališča v Ljubljani se bode izročilo filharmoničnemu društvu v last, kakor hitro bode društvo plačalo pogojeno kupnino 20 tisoč goldinarjev. Cesar je že potrdil, da se sme izvršiti prodaja.

Za „Sokolski Dom“ v Ljubljani je darovala znana češka rodoljubna gospa Neurentterjeva 50 gl. — Duhovnik, ki neče da se imenuje daroval je 5 glod. in trgovce gospod Fran Trček v Ljubljani 10 gold.

Mesečna statistika tržaška. Meseca januarja 1889. rodilo se je v Trstu 518 otrok (269 moških in 249 ženskih). Zakonskih je bilo 424, nezakonskih 94. — Umrlo je 212 moških in 225 ženskih. Največ oseb je umrlo dne 26. (24), najmanj 12., 13., 15., 20. in 31. (9). Poprečno je umrlo vsak dan 14 oseb. — Poročilo se je 67 parov. — Bolnikov je bilo dne 31. januarja: v javni bolnici 899, v rotilnici 11 ženskih, v sirotišču 8 otrok, v blaznici 118 oseb, skupaj 1036. — V mestnej oskrbnici je bilo dne 31. januarja 630 oseb. — Zaklalo se je v teku meseca 7530 glav in sicer 1802 vola, 1 bik 257 krav, 31 konj, 3047 telet, 48 kostrunov, 737 jagnjet in 1607 prašičev. — Najtoplejši dan bi je 1. (11. 5° C.), najmrzlejši 4. (4. 9° C.) — Slabo vreme je bilo: 1. dež, 8. megla, 10. in 11. dež, 20. po noči in 21. zjutraj dež, 30. zjutraj megla, potem dež, 31. megla.

Statistika umrlih. Od 24. p. do 2. t. m. umrlo je v Trstu 79 oseb in sicer 41 moških in 38 ženskih. Po starosti bilo jih je 20 do 1., 10 do 5., 4 do 20., 6 do 30., 9 do 40., 10 do 60., 15 do 80. leta in 5 preko 80 let. Lani je umrlo v istej dobi 40 oseb več. Poprečno je umrlo izmed 1000 oseb 25.98.

Samoubojstvo. 83letni posestnik Ivan Kaban, stanujoč na Rocolu št. 292, skočil je dne 3. t. m. v vodnjak na dvorišču poleg njegovega stanovanja ter utonil. Starček je uže dlje časa bolehal.

RAZNE VESTI.

Državni bankovci po 50 gl. Ces. kr. finančno ministerstvo naznanja, da se morejo državni bankovci po 50 gl. z dne 25. avgusta 1866 zamenjati le še do dne 31. maja 1889 na podlagi kolekovanih prošenj na c. kr. finančno ministerstvo. Pozneje se ti bankovci ne bodo več zamenjavali.

Potres. V Tridentu čutili so 16. t. m. ob tri četrti na jedanaest dopoldne lahek potres z valovitim guganjem. Ravno ta dan imeli so tudi v Veroni ob sedmih zjutraj lahek potres. V Tridentu in po okolici je sneg že skoro čisto skopnel.

Kakšna sadna drevesa pozebejo poprej? Kolikor bolj so dozorele enoletne mladike, tem manjša je nevarnost, da bi pozebla drevesa. Čim bolj gorko in suho je bilo poletje pred zimo, tem manjša je nevarnost, da bi pozebla drevesa, zato ker rano od poletne toplote je odvisna zrelost enoletnih mladik. Mokra poletja so torej nevarnejša drevju, da pozebe. Res je sicer, da hud mraz izjemno tudi popolnoma zrel

les pomori, ali na srečo takih nenavadnih mrazov pri nas navadno ni. „Dol. Nov.“

Ljudsko gibanje. Na svetu govori se dandaneš 3064 jezikov. Število možkih je skoro jednako onemu ženskih. Povprečna starost znaša 33 let. Jeden četrť vsega prebivalstva na svetu umrje pred dopolnjenim 17. letom. Izmej 1000 oseb doživi le jedna dobo 100 let in le šest dobo 65 let Na zemlji prebiva sedaj nekaj nad jedno milijardo ljudij. Od teh jih umre vsako leto 35,214,200, vsak dan 96.480, vsako uro 4020, vsako minuto 67 in vsako sekundo jeden. Narodi se pa vsako leto 36,792.000, vsak dan 100.800 vsako uro 4200 in vsako minuto 70 otrok. — Ljudje v zakonu žive dlje nego samci, zmerni in marljivi dlje nego nemarni in lenuhi, člani omikanih narodov dlje nego člani neotesancev. Veliki ljudje tudi navno dožive višjo starost nego osebe majhne postave. Kar se tiče dolgoti življenja imajo ženske pod 50. letom v obče ugodnejše stanje nego moški, a po tej dobi je razmerje naopak. Število zakonskih stoji proti številu samecev kakor 75: 1003. Spomladi rojeni otroci so trdnjeji in močnejše postave nego rojeneci družih letnih časov. — Rojstvo in smrt imamo češče po noči nego po dnevi.

Gospodarske in trgovinske stvari.

(Konec.)

Izmed gori navedenih oseb, katere so obvezane zavarovati se, ni treba prijaviti po določbah zakona za zavarovanje bolnikov samo one, kateri so člani res obstoječih združnih, odnosno takih prometno-bolniških blagajnic, ki se morajo preosnoviti po določbah zakona.

Zatorej se morajo prijaviti take osebe, katere se imajo sploh zavarovati, ter so člani društvenih blagajnic za bolnike, katerih pravila ne odgovarjajo določbam § 60. zakona za oproščenje svojih udov od dolžnosti, da pripadajo katerej po zakonu osnovane bolniške blagajni, tudi tedaj, ako namerava dotično društveno vodstvo preurediti društvo v smislu § 60. c. kr. zakona.

Prijave imajo se vršiti pismeno v tabelaričnej obliki, ter morajo imeti tole vsebino:

1. Ime (tvrdko) dotičnega, ki daje delo;
2. Predmet prometa;
3. Sedež prometa;
4. Ime in priimek dotičnih, kateri se imajo prijaviti;
5. Rojstveni podatki dotičnih kateri se imajo prijaviti;
6. Način poslovanja dotičnih, kateri se imajo prijaviti;
7. Dnevni, odnosno poprečni zaslužek dotičnih, kateri se imajo prijaviti;
8. Podpis (tvrdka) in natančni naslov dotičnega, ki daje delo.

Konečno so obvezani oni, ki dajo delo, da prijavijo, odnosno objavijo po preteklem, gori navedenem roku in sicer do prave osnovitve okrajne blagajne za bolnike, vsako osebo, katera je obvezana zavarovati se ter stopi v delo najkašnjeje tretji dan po prenehanju delalnih razmer potem svoje neposredne predpostavljene politične okrajne oblastnije, pri onej političnej oblastniji I. instancije (okrajno glavarstvo ali mestni magistrat), kjer se je oddala prva prijava.

Po dovršenej osnovitvi okrajnih blagajnic za bolnike morajo se vršiti prijave in odjave pri blagajnah samih po določbah pravil. —

Dotični, ki dajo delo ter ne zadostujo gori navedenim določbam glede prijave, kaznovani bodo v smislu § 67. c. kr. zakona za vsaki posebni slučaj z globo do 10 gl. in ako ne bi se mogel denar iztirjati, z zaporom od 2 dni.

Od c. kr. Namestništva v Trstu.

